

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Določbe novega finančnega zakona za leto 1927./28., ki zadevajo prosveto in državno uradništvo.

Prinašamo izžerpek iz novega finančnega zakona, ki je bil sprejet 31. marca t. l. v narodni skupščini in je veljaven od 1. aprila 1927 do 1. aprila 1928.

Reduciranje gimnazij.

Člen 104. a (nov) se glasi: Gimnazije morejo biti nižje s štirimi razredi in popolne z osmimi razredi.

Število popolnih državnih gimnazij v celi državi ne sme biti večje od osemdeset. V katerih mestih bodo popolne gimnazije bo odločil ministrski svet na predlog prosvetnega ministra. Ostale popolne gimnazije se morajo stopnjema spremeniti v nepopolne s štirimi razredi. Izvedba tega se začne s šolskim letom 1927./28.

Nepopolne gimnazije z več kot štirimi razredi se morajo spremeniti v štirirazredne. Tudi izvedba tega se začne s šolskim letom 1927./28.

Preosnova reduciranih gimnazij v meščanske in strokovne šole.

Člen 104. b (nov), se glasi: Nižje gimnazije ki v zadnjih treh letih niso imele na koncu tretjega trimesečja več kot 120 učencev, se stopnjema zaprejo, počenši s šolskim letom 1927./28. Namesto teh se lahko po potrebi otvorijo meščanske ali strokovne šole.

Jeziki v srednjih šolah.

Člen 104. c (nov), se glasi: V členu 116. zakona o srednjih šolah se doda na koncu točke 1.: »Kot stranski predmet se lahko vzame angleški ali italijanski jezik«, a na koncu točke 3. se doda: »Kot glavni predmet se lahko vzame angleški ali italijanski jezik.«

Reduciranje učiteljskih.

Člen 104. e (nov), se glasi: Učiteljske sme biti v državi največ 33, kar jih je več se stopnjema zaprejo, počenši s šolskim letom 1927./28.

Narodno gledališče.

Člen 106. Na koncu teksta postaviti večjico in dodati besede »in narodnim gledališčem v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, za izdatke, od katerih je odvisna pridobitev in povečanje dohodkov.«

Ukinitev nižjih tečajnih izpitov v srednjih šolah.

Člen 107. se menja in se glasi: V čl. 47. zakona o srednjih šolah se ukine odredba o nižjem tečajnem izpitu. V V. razred srednjih šol se smejo sprejeti vsi učenci, ki končajo z uspehom IV. razred.

Honorarne ure na srednjih šolah.

Člen 107. a (nov), se glasi: Veljavnost člena 86. finančnega zakona za proračunsko leto 1926./27. o spremembi uredbe o povišanih plačah in honoriranju uravnateljev in nastavljenecov srednjih šol se podaljša tudi na proračunsko leto 1927./28.

Disciplinska sodišča in postopek za osnovno in meščanskošolsko učiteljstvo.

Člen 108. a (nov), se glasi: V zvezi s čl. 85. zakona o proračunskih dvanajstih za april-julij 1925 in čl. 7. zakona o proračunskih dvanajstih za december 1925 — marc 1926, se pooblašča prosvetnega ministra, da sme za reševanje disciplinarnih zadev učiteljev osnovnih in meščanskih šol osnovati disciplinarno razsodišča prve instance pri oblastnih velikih županih in disciplinarno razsodišče pri prosvetnem ministru kot drugo in zadnjo instanco.

Število članov in postopek za ta razsodišča odredi prosvetni minister potem odredbe.

Ustanovitev krajevnih in oblastnih šolskih odborov.

Člen 108. b (nov), se glasi: Pooblašča se prosvetnega ministra, da sme z odredbo urediti vprašanje krajevnih in oblastnih šolskih odborov v smislu čl. 62. zakona o narodnih šolah od 19. aprila 1904. leta, v zvezi z novo razdelitvijo države na oblasti, ki je nastala po izvršenih volitvah 23. januarja 1927. leta.

Enoletni tečaji za učitelje glasbe in telovadbe.

Člen 108. c (nov), se glasi: Pooblašča se prosvetnega ministra, da organizira enoletne tečaje za učitelje glasbe in telovadbe na srednjih šolah. V te tečaje se sme sprejeti po razpisu 50 osnovnošolskih učiteljev, za katere se ve, da bi bili za to stroko posebno sposobni. Po končanem tečaju se ti učitelji ne morejo vrniti na osnovno šolo, nego ostanejo stalno kot strokovni učitelji na srednjih šolah.

Pridelitev učiteljstva k prosvetni upravi in v prosvetne zavode.

Člen 108. (nov), se glasi: Izjemoma se proti čl. 123. zakona o državnem računovodstvu in čl. 101. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih pooblašča prosvetnega ministra, da sme v proračunskem letu 1927./28. uporabljati univerzitetne profesorje, po pristanku Univerzitetnega sveta, profesorje srednjih in strokovnih šol, učiteljstvo meščanskih in narodnih šol, za delo v prosvetnem ministru, pri oblastnih prosvetnih oddelkih, v muzejih, gledališčih, strokovnih šolah, pri kulturnih in humanih ustanovah in na položajih vršiteljev dolžnosti šolskih nadzornikov, po službeni potrebi, a ravno tako uradnike prosvetnega ministru v prosvetnih oddelkih za delo pri gledališčih, zopet po službeni potrebi.

Oprostitev poštne državne tiskarne.

Člen 108. (nov), se glasi: Državna tiskarna v Beogradu je oproščena poštne za zaboje, omote in pisma ki jih pošilja svojim pooblaščenim knjigarnam. Ravno tako so oproščene poštne pooblaščenice tiskarne za vse zaboje, omote in pisma, ki jih pošiljajo državni tiskarni.

Zdravniški pregled državnih uradnikov po čl. 108. čin. zakona.

Člen 120. d (nov), se glasi: Državni in samoupravni zdravniki nimajo pravice do zdravniške nagrade takrat, ko vršijo pregled v smislu čl. 108. zakona o civilnih uradnikih in drugih državnih nameščencih.

Ukinitev mest strokovnih referentov pri velikih županih.

Člen 174. a (nov), se glasi: Ukinejo se mesta strokovnih referentov pri velikih županih in se njihove funkcije prenesejo na velike župane same.

Odbor za varčevanje v državni upravi.

Člen 180. a (nov), se glasi: Ustanavlja se državni odbor za racionalno izvajanje varčevanja v državni administraciji in državnem gospodarstvu.

Ta odbor tvori: predsednik in 22 članov. V odbor pridejo:

a) štirinajst narodnih poslancev, ki jih odredi iz svoje sredine finančni odbor narodne skupščine, in

b) osem oseb, ki bodo na predlog finančnega ministra postavljene s kraljevim ukazom.

Predsednik tega odbora je finančni minister.

Ministrski svet predpiše sporazumno s finančnim odborom narodne skupščine po čl. 94. ustave, uredbo o načinu delovanja, pravicah in dolžnostih odbora in o načinu in izvedbi po odboru predloženih korakov, ki se imajo podvzeti za izvajanje varčevanja v državni upravi.

Izvedba odborovih navodil spada pod finančno ministru.

Izprememba uradniškega zakona in razvrstilne uredbe.

Člen 180. z finančnega zakona se glasi: Ministrski svet se pooblašča, da v sporazumu s finančnim odborom Narodne skupščine potom uredbe v smislu člena 94. ustave izpremeni in dopolni odredbe zakona o uradnikih in ostalih civilnih državnih uslužbencih, da izpremeni zakon o državnem saobračajnem osebju in zakon o ustroju vojske in mornarice, kakor tudi uredbo o razvrstitvi in razporedbi činovnikov in ostalih civilnih državnih uslužbencev in državnega saobračajnega osebja.

Izpremembe in dopolnitve naj bodo v sledečih mejah:

1. Prejemki državnih uradnikov in uslužbencev naj se regulirajo sorazmerno važnosti in odgovornosti dela, ki ga uradnik vrši in na podlagi službenih let, ne da se pri tem prekoračijo proračunsko odobreni krediti za te izdatke.

2. Odredbe o pokojninah naj se izpremenijo in izpopolnijo tako, da se na eni strani ugodi stvarnim potrebam države, na drugi strani pa podpre one uradnike in uslužbence, ki so dopolnili službeno dobo ali so postali v državni službi nesposobni za nadaljno delo in zaslužek. V to svrhu je treba izpremeniti in dopolniti odredbe, ki govore o pogojih, pod katerimi more biti uradnik upokojen ter o dobi, ki bo služila za podlago določevanja pokojnine. Te izpremembe in dopolnitve se ne morejo nanašati na one uradnike, ki so bili upokojeni pred uveljavitvijo tega zakona.

3. Da se disciplinirani postopek lahko izpremeni in dopolni na ta način, da se pristojnost prenese na posebna disciplinarna sodišča v poedinih resortih in se v teh slučajih za največje kazni more pridržati kompetenca Državnega Saveta.

4. Predpisati se morajo prehodne naloge potrebne za izvršitev teh izprememb.

5. Uredba o razvrstitvi državnih uradnikov, kakor železničarjev se morajo istočasno z odredbami zakona, ki so z njimi v zvezi spremeniti in dopolniti tako, da se izločijo vse napake in nedostatki, ki so se pokazali pri izvajanju teh zakonov. One se morajo izdelati kot sestavni del teh zakonov.

Omejitev upokojitve.

Člen 180. (nov), se glasi: Državna služba ne sme prestat na podlagi upokojitve, razen slučajev, ki so predvideni po čl. 234. uradniškega zakona, ki se pa sme uporabljati tudi le v slučaju službene potrebe in po utemeljenem odloku ministrskega sveta, a je glede proračunske možnosti osebno odgovoren tudi za take upokojitve resorni minister. Ako je vzrok upokojitve osebna nepravilnost ali fizična nesposobnost, ima finančni minister pravico odrediti komisijonelni zdravniški pregled.

Ukinitev sprejemanja novincev v državno službo.

Člen 180. j (nov), se glasi: Med proračunskim letom 1927./28. je ustavljen sprejem novih uradnikov v državno službo, razen slučajev povratka iz penzije v aktivno službo.

Izjemoma se sme po pismenem rešenju ministrskega sveta sprejeti v državno službo nov uradnik ali uslužbenec le v slučaju neodložljive potrebe, a to na podlagi pismene utemeljitve te potrebe in predloga resornega ministra ter pristanka finančnega ministra.

V državno službo se ne morejo sprejeti, izvzemši reaktiviranja, oni civilni in vojni

državni uradniki, ki so bili upokojeni predno so dovršili predpisano efektivno število službenih let, ki je potrebno za polno pokojnino, a oni, ki bi se zatekli v službo, bodo odpušteni.

Pokojninski fond za vdove in sirote.

Člen 180. k (nov), se glasi: Pooblašča se ministrski svet, da na predlog finančnega ministra, v sporazumu s finančnim odborom narodne skupščine ter na osnovi odstavka II., čl. 94. ustave, ustanovi pokojninski fond za vdove in otroke umrlih državnih uradnikov, iz katerega se bodo izplačevale rodbinske pokojnine uradnikov.

Gotovina fondov, ki so obstojali po prejšnjih zakonih bo služila za bazo tega fonda.

Ukinitev doklad upokojencem, ki nimajo 15 službenih let.

Člen 180. l (nov), se glasi: Upokojencem, ki so bili upokojeni predno so imeli 15 let efektivne službe, a dne 1. septembra 1923. leta niso bili stari 45 let, ne pripadajo od dneva ko stopi ta zakon v veljavo, osebne in rodbinske doklade, razen slučajev upokojitve radi bolezni.

Všetnje let državnim uradnikom narodnim poslancem.

Člen 180. m (nov), se glasi: Državnim uradnikom, ki so izvoljeni za narodne poslance za ustavotvorno skupščino, se prizna čas, ko so bili narodni poslanci od dne, ko so podali ostavko, ali bili upokojeni pa do dneva povratka v službo, kakor bi bili v službi in to za pokojnino in povišice, vendar brez pravice na povrnitev zapadlih povišic za pretekli čas.

Ukinitev vseh določb specialnih zakonov, ki predvidevajo manj kot 35 let službe.

Člen 180. n (nov), se glasi: V drugem odstavku čl. 139. uradniškega zakona se postavi za besedo: »35 službenih let« pika ter se ostali del teksta razveljavi.

Mi in naše gospodarske ustanove.

Znano je, da ne zadostuje živemu organizmu samo namen življenja, ampak imeti mora tudi pogoj za življenje. Ker je vsakemu organizmu torej tudi organizaciji, ki skuša doseči svoj namen, pogoj dobro gospodarstvo, je umljivo, da mora tudi naša organizacija, ako hoče procvitati, zaposliti dobršen del svoje moči na tem polju. Ne zadostuje pa, da posveča skrb samo pridnemu pobiranju članarine in pravilni nje uporabi, ampak obračati mora pažnjo tudi na one gospodarske ustanove, ki se štejejo kot stanovske gospodarske ustanove.

Na njih in na drugih pa je interesirano vse organizirano slovensko učiteljstvo, ne samo oni, ki so dali tem institucijam življenje.

Dobrot onih je deležen vsak posameznik direktno, dobrot drugih pa stanovska organizacija in po tej posameznik. Ker je torej zveza med stanovsko organizacijo in našimi gospodarskimi ustanovami tako tesna, da ni obstoja eni brez druge, je umljivo, da stanovski organizaciji ni vse eno in tudi biti ne sme, v kakšnem stanju so naše gospodarske ustanove in kakšno stališče zavzemajo iste napram stanovski organizaciji. Na noben način n. pr. ne bi smela naša stanovska organizacija trpeti, da ena gospodarska ustanova izdaja dva učiteljska lista, list mogočne stanovske organizacije in listič, ki kljub lepemu imenu dela med člani razdor.

To tesno zvezo med stanovsko in gospodarskimi organizacijami narekuje že tudi modern trgovski duh. Podjetnik, ki se hoče ogniti štrajkom, bojkotu itd., ki hoče delovno silo v največji meri in racionalno izrabiti, se poslužuje najmodernejše prodajne metode, zato naredi v poštev najbolj prihajajoče faktorje kot so: lastnike podjetja.

Da pa mora naša stanovska organizacija obračati vso pozornost našim gospodarskim ustanovam, ki so danes še vsaka

zase samostojne, dasi so odvisne samo in izključeno od organiziranega učiteljstva, silijo v to tudi finančne razmere posameznih članov organizacije. Da se organizacijski davek ne bode smel več povečati, je jasno, ker pri zmanjšanju dohodkov posameznikov, ni mogoče misliti na večanje izdatkov. Zahteve na organizacijo se pa v obratnem razmerju vedno večajo. Na vidiku je obrambni sklad, ki je nujno potreben, pevski zbor apelira na požrtvovalnost, Zveza državnih nameščencev zahteva članarino itd., itd.

Ker se torej zahteve na organizacijo čimdalje večajo, plačilne možnosti posameznika zmanjšujejo, bo pač treba misliti na druge vire, ki bi dajali organizaciji isto moč, ki jo potrebuje, da živi in ne životari. To so pa edinele gospodarske pridobitne ustanove, pri katerih je učiteljstvo sodelovalo, sodeluje in brez katerega bi gospodarske ustanove propadle.

Tesna vez gospodarskih ustanov in stanovske organizacije, modern trgovski duh, slabe gospodarske perspektive posameznika in vzajemno sodelovanje vseh naših organizacij silijo in tirajo stanovsko organizacijo v to, da zavzame napram vsem našim gospodarskim ustanovam gotovo stališče, ki je: Vse učiteljske gospodarske ustanove spadajo v okvir organizacije, vsak član organizacije je obenem tudi član vseh gospodarskih ustanov.

Razmere, čas in mišljenje organiziranih članov zahtevajo, da krenemo z mrtve točke pogajanj, brskanja po blatu, in mišljenja na realna kalkulacijska tla.

Dolžnost vseh članov je, da se potem svojih društev izrečejo, kakšno načelno stališče zavzemajo napram našim gospodarskim ustanovam in dajo tako poverjenstvu oporo, da i ono zavzame striktno stališče. Ko se bode obravnavala na učiteljskih zborovanjih »Naš delovni program«, naj se ne pozabi na točko: »Naše gospodarstvo. Štravs Karl.

JOSIP DOLGAN:

Podeželska šola, vas in delo učiteljstva.

III.

Družabna gospodarska vprašanja še ne zanimajo učiteljev, ne naših, ne tujih; kmetijstvo se jim upira. Vsak dan pa se bolj občutijo potrebe in med nami jih je vedno več, ki razumevajo smeri nove dobe.

Pred vojno je bilo za taka vprašanja še manj razpoloženja, ker je bila mentaliteta učiteljev in učiteljic protijudska. Učiteljice so se sramovale telesnega dela, zbirale so se na dvoriščih gostilne v vasi, pogovarjale

so se o plačah, abecednikih in računih, godrnjale so in tožile v senci zlobnosti in nevrstencične ošabnosti o praznoti in krivicah tega življenja.

Učitelji so bili takrat še edini; družila jih je mogočnost avstrijskega cesarja, elegija o učitelju trpinu in šala ob vinu. Javno so sicer povdarjali svojo važnost za kulturo naroda, ljudstvo pa jih ni maralo in tudi izobraženci niso imeli o njih dobrega mnenja, ker so bili preveč odtujeni kmetom.